

Pracov 30.11. 2018

Aktuální judikatura v incidenčních sporech

1) Problematika rozdělování pohledávek na zajištěné a nezajištěné

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2018, sen. zn. 29 ICdo 50/2016

Procesní pravidla základních zásad insolvenčního řízení vyjádřená v § 5 insolvenčního zákona by měla věřitelům v zásadě umožnit uplatnění těch práv, jež nabyli vůči dlužníku před zahájením insolvenčního řízení, včetně práv přednosti daných zástavním právem.

Smyslem těchto pravidel není (a nemají tak být vykládána) umožnit, aby zajištěný (zástavní) věřitel zajištění, jež mu podle hmotného práva (nebo i podle procesního práva) bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku, uplatnil (spoléhaje jen na pravidla obsažená v insolvenčním zákoně) jen pro část pohledávky a zbývající část pohledávky aby přihlásil jako nezajištěnou (což je zejména v mezích způsobu řešení úpadku oddlužením zjevně vedeno snahou ukrojit si ze „společného koláče“ pro sebe co nejvíc na úkor ostatních nezajištěných věřitelů a eliminovat pravidlo vyjádřené v § 398 odst. 3 insolvenčního zákona). Kdyby tak zajištěný věřitel učinil již ve včasné přihlášce, šlo by o přihlášku vadnou, podléhající režimu ustanovení § 188 insolvenčního zákona.

2) Podání odpůrčí žaloby za situace, kdy nebylo na přezkumném jednání popřeno pořadí pohledávky

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2017, sen. zn. 29 ICdo 33/2015

Skutečnost, že insolvenční správce nepopřel pořadí věřitelem přihlášené pohledávky, nebrání tomu, aby následně ve lhůtě určené ustanovením § 239 odst. 3 insolvenčního zákona po právu podal odpůrčí žalobu.

3) Problematika odpůrčích žalob týkajících se započítávání pohledávek

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sen. zn. 29 ICdo 12/2015

Ustanovení § 41 obč. zák. upravující částečnou neplatnost právního úkonu lze analogicky použít i na odporovatelnost (neúčinnost) právního úkonu.

Vzhledem k odlišnostem v právní úpravě institutu započtení v insolvenčním zákoně (oproti úpravě obsažené v zákoně o konkursu a vyrovnání) je nezbytné judikatorní závěry při posuzování odporovatelnosti a neúčinnosti započtení v konkursním právu, pro poměry té které věci vždy poměřovat úpravou, která v insolvenčním zákoně započtení (za určitých podmínek a nikoli v každé fázi insolvenčního řízení) připouští. Korektivem by zde měla být úvaha, že započtení nebude neúčinným právním úkonem, kdyby se stejným výsledkem mohlo být provedeno i v průběhu insolvenčního řízení.

Na neúčinnost započtení lze zásadně usuzovat jen tehdy, je-li neúčinný právní úkon, z něž vzešla pohledávka, kterou věřitel dlužníka, ohledně kterého je vedeno insolvenční řízení, použil k započtení.

- pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při výkladu zákona o konkursu a vyrovnání [a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje

poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy (a to zpravidla záměrně) odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání

- IZ neobsahuje v § 140 odst. 2 až 4 insolvenčního zákona zákaz započtení, ale toliko jeho omezení, jakož i to, že toto omezení nepočíná (až) rozhodnutím o prohlášení konkursu, ale již rozhodnutím o zjištění úpadku
- započtení pohledávek nelze považovat za „nějaký jiný“ způsob či formu plnění dluhu; jde o způsob zániku nesplněného závazku, při němž naopak dvojí plnění odpadá (povinnost plnit zaniká) a není-li započtení plněním dluhu, je zároveň pojmově vyloučeno, aby šlo o neúčinný právní úkon podle ustanovení § 240 insolvenčního zákona.
- při úvahách nad ustanovením § 241 IZ by korektivem zde měla být úvaha, že započtení nebude neúčinným právním úkonem, kdyby se stejným výsledkem mohlo být provedeno i v průběhu insolvenčního řízení. Jinými slovy, na „neúčinnost“ započtení lze zásadně usuzovat jen na základě posouzení právního úkonu, z něžž vzešla pohledávka, kterou věřitel dlužníka, ohledně kterého je vedeno insolvenční řízení, použil k započtení, jako neúčinného.
- + rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 109/2016 – započtení zvýhodňujícím právním úkonem ve smyslu § 241 insolvenčního zákona může být jen tehdy, jestliže by započtení nemohlo být provedeno se stejným výsledkem v průběhu insolvenčního řízení, anebo v případě, že samotný právní úkon, z něhož vzešla pohledávka, kterou dovolatelka použila k započtení, bude shledán neúčinným.